

Tutkintotoimikunta ”paljon vartijana”

Elintarvikealan perustutkinnon opetussuunnitelmaa ja näyttötutkinnon perusteita ollaan opetushallituksen toimesta parhaillaan uudistamassa. Samanaikaisesti uudistetaan myös leipurin ja kondiittorin ammattitutkintojen perusteita.

Leipomosalalla on mahdollista suorittaa monenlaisia tutkintoja: perustutkinto, ammattitutkinto, erikoisammattitutkinto sekä leipomoteollisuuden ammattitutkinto. Näistä perustutkinto voidaan suorittaa sekä ammattioppilaitoksessa kolmivuotisena leipuri-kondiittori koulutuksena ja siihen liittyvänä ammattiosaamisen näyttönä että myös ilman valmistavaa koulutusta pelkästään näyttötutkinnon suorittamalla. Leipurin ja kondiittorin ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto sekä leipomoteollisuuden ammattitutkinto voidaan suorittaa vain näyttötutkinnon kautta, johon voi myös sisältyä tai olla sisältymättä lyhyt valmistava koulutus.

Elintarvikealan perustutkinnon suorittamiseen liittyen, on erittäin vaikea mieltää, miten toiset tarvitsevat saman tutkinnon suorittamiseen kolmivuotisen koulun, kun toiset voivat suorittaa sen pelkästään näytöllä, jonka antamiseen menee maksimissaan muutama päivä? Perustutkinnon suorittaminen näyttötutkinnolla on varmaankin jossain tilanteissa perusteltua ja järkevää, mutta se antaa myös mahdollisuuden hyödyntää järjestelmän luomia aukkoja. Kovinkaan loogiselta ja oikeudenmukaiselta ei kuulosta seuraava: perustutkinnon suorittamista koskevat opinnot leipuri-kondiittori linjalla Helsingissä aloittanut henkilö kyllästyy muutamman kuukauden jälkeen koulumaailmaan ja muuttaa Kuopioon. Siellä hän voi mennä milloin tahansa suorittamaan perustutkinnon näyttötutkinnolla, johon voi sisältyä lyhyt muutamman päivän tai viikon valmistava koulutus. Ennen näytön antamista hän on voinut olla töissä jossakin paikallisessa leipomossa lyhyen aikaa, esimerkiksi vuoden ajan. Jos henkilö sattuu läpäisemään näytön, niin hänellä on ”kolmivuotisen koulun paperit taskussa”. Toivottavasti valtiovallan tavoitteena ei ole tehdä ammattiopistojen opettajista tarpeettomia korvaamalla ammattiopistoissa tehtävä työ näyttötutkinnoilla ja niiden lisäämisellä?

Toinen asia: Lakia ammatillisesta aikuiskoulutuksesta on tullut siten, että kuka tahansa ja milloin tahansa voi mennä suorittamaan valitsemaansa näyttötutkintoa. Maalaisjärjellä ajateltuna voisi kuitenkin kuvitella, että edellytyksenä olisi, että ensin suoritetaan perustutkinto, sitten ammattitutkinto ja vasta sen jälkeen erikoisammattitutkinto. Mutta ”järjestelmä” on näköjään mahdollistanut, että henkilö on voinut mennä suorittamaan suoraan ammattitutkinnon tai jopa erikoisammattitutkinnon, ilman minkäänlaista leipomoalan käytännön kokemusta, saati perustutkinnon suorittamista. Riittää, kun on tarpeeksi itseluottamusta. Jossain kuitenkin pettää, kun tällaiset henkilöt voivat käytännössä myös läpäistä sen. Eräaseenkin leipomoon hakeutui töihin aikoinaan henkilö, jolla oli työhakemuksen liitteenä todistus leipomoalan ammattitutkinnon suorittamisesta. Työhaastattelussa ilmeni, että työnhakijalla ei ole lainkaan työkokemusta leipomosalalta, vaan henkilö oli opetellut ”yksikseen” leipomaan. Yhtä lailla erikoista on, jos henkilö, joka on juuri suorittanut ammattitutkinnon, voi

mennä jo seuraavalla viikolla suorittamaan erikoisammattitutkinnon ja vielä läpäistä sen. Jo pelkästään tutkintojen yleistä arvostusta ajatellen tämän ei pitä olla mahdollista.

Edellä mainitut esimerkit huomioiden on tärkeä muistaa, että näyttötutkintoja koskevien sääntöjen mukaan opetushallituksen nimeämät tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta. Tutkintotoimikunnat myös hyväksyvät lopullisesti näyttötutkinnoissa tehdyt arvioinnit sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät myös koulutuksen järjestäjien eli ammattioppilaitosten kanssa sopimukset näyttötutkintojen suorittamisesta ja suorittamispaikasta.

Leipomoalan tutkintotoimikunta on siis ”paljon vartijana”. Se koostuu työnantajien, työntekijöiden ja opettajien edustajista, jotka tekevät päätöksiä ns. kolmikannassa. Vaikka järjestelmä on mahdollistanut, että kuka tahansa, milloin ja missä tahansa on voinut mennä suorittamaan valitsemaansa näyttöä, niin tutkintotoimikunnan pitää kuitenkin jatkossa luoda ne perusedellytykset, joilla näyttö voidaan hyväksyä.

Leipomoalan tutkintotoimikunnan on koulutuksen järjestäjien kanssa sopimuksia tehtäessä luotava selkeät pelisäännöt ja perusedellytykset, joita näyttötutkinnon järjestäjän tulee noudattaa ja joiden perusteella näytöt voidaan hyväksyä. Jos joku näyttötutkintojen järjestäjä ei näitä pelisääntöjä noudata, niin silloin tutkintotoimikunnan on pidettävä huolta, että ko. järjestäjä ei niitä myöskään jatkossa enää järjestä. On erittäin tärkeää, että tutkintotoimikunta ei toimi minkään järjestelmän kumileimasimena ja järjestelmän ylläpitäjänä, vaan toimii sille annettua valtaa itsenäisesti ja vastuullista harkintaa käyttäen.

M. Väyrynen

Mika Väyrynen

